

גליון
**מעיונא
דמלכא**

◆ כו ◆

שיעורי הקדמה ללימוד
תורת החסידות
מב"ק מהן אדמו"ר שליט"א

יו"ל ע"י
מכון 'שפה ברודה'
דחסידי קאסוב

כל הוצאות עריכת זהו"ל של הגליון

נתגדב ע"י

ידידינו הנכבד יקר שביקרים מאד נעלה, תורת ה' משוש חייו והוגה בה כחשיבה כאורה, מעשיר בני ישראל בתורתן של ראשונים בהאדרת ספרי רבותינו הק' מוסדי דוד ודוד' איש האשכולות המוכתר בכל מעלה ותואר, מפורסם לשם ולתהלה ברוב פעליו לתורה ולתעודה
האי גברא רבא דמדיה סיייעיה

הגאון הצדיק שמו מפארים גזע קודש מחצבתו

כש"ת הרב יוסף דב לאנדא שליט"א

אב"ד ביהמ"ד "בית אברהם" זלאטשוב

בעיה"ת קרית יואל יצ"ו

לעלו נשמותיהם הגאונים של

הרה"ג רבי נתן

ב"ר שלמה ז"ל
גלב"ע ב"ה שבט תשע"ג

וזוגתו מרת חי' הנצא

בת ר' דוד הלוי ע"ה
גלב"ע ב' ניסן תשע"ז

הרה"ח מו"ה אברהם אליעזר

ב"ר טובי' ז"ל
גלב"ע כ"ז תמוז תשס"ז

וזוגתו מרת חנה רחל

בת ר' מרדכי יהודה הכהן ע"ה
גלב"ע י"ג סיון תשע"ח

זכות הפצת מעינותיו של אור שבעת יומים מרן הבעל שם הק' ותלמידיו ז"ע ינן בעדיו שירוהו רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח ושיתברך בכל מעשי ידיו ויזכה עוד רבות בשנים לעבוד עבודתו בקודש מתוך בריות נפא ונהורא מעליא מתוך שפע ברכה והצלחה בכל עסקיו, ויסצא חן וחסד בעיני אלקים ואנשים בכל חפציו מתוך עושר ואושר שלות הנפש והרחבת הדעת כל ימי חייו

הר"מוד בגליון דהלו

יהיה לזכות רפואתו השלימה והמהירה של

מרן רבינו שרגא פייביש בן מלכה שליט"א

בתוך שאר דוולי ישראל

כל הזכויות שמורות

לקבלת הגליון מדי שבוע בשבוע

ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 5892-686-917

או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:

ישר
Publishing & Production
718.484.2189

יסודות והקדמות ללימוד ספרי החסידות

משנה עתים ומחליף את הזמנים

'מידת היסוד' - העלאת כל התענוגים שיש בפרטי
המידות שמשתנים בכל רגע ורגע, כנגד היצר
המתחדש בכל עת

'המתחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית'

במאמרים הקודמים^א הארכנו ביסוד הגדול שהניחו ה'בעל שם טוב
הקדוש' זי"ע וסגל תלמידיו אחריו, שחידוש הבריאה של
'ויהי ערב ויהי בוקר' המתחדש דבר יום ביומו, אינו נעשה מכח שיכלול
הבריאה בימי הבנין בראשית העולם, אלא שהבורא ית' 'מחדש בכל יום
תמיד מעשה בראשית' - מכח רצון והווייה חדשה שיש לו זה עתה מקרוב.
שכשם שבימי הבריאה הראשונים רצה הקב"ה לייסד ארץ ולברוא את
עולמו ולשם זה פעל את כל היקום, כך גם השתא, הקב"ה מתאווה בכל
רגע שיהיה לו דירה בתחתונים (תנחומא פרשת נשא טז) ובעבור זה הוא מהווה
שוב תבל ויושבי בה, והתעוררות זו היא חדשה ממש ללא קשר ליום
שעבר, על אף שגם אז עלה כך ברצונו והכניס בזמן ההוא חיות בעולם.
ונמצא שחידוש העולם הוא אות ומופת עבורנו, שהשי"ת בוטח ומאמין
שבכוחנו לעשות רצונו ולהמליכו בעולמו, ושווה בעיניו לחדש את הבריאה
שתוסיף תת כוחה שוב, בידיעה שאכן העולם יבוא על תיקונו באמצעותנו.

א. ובייחוד במאמר 'אהבת ה' המושכת ניצוח והוד'.

ושם איתנו, שכשהאדם הולך וסובב עם מחשבה זו שהשי"ת בורא עכשיו ממש את כל אשר עיניו רואות, לפי שהוא מאמין בו ובכל הברואים שבכוחם להעלות את הגשמיות לרוחניות ולעשות נחת רוח לעילא, שוב הוא אינו בא לידי חטא וזמנו מנוצל עד תום, לפי שמוחו מתהלך רצוף ברגש קודש, שהקב"ה חפץ בו ובמעשיו וקורא לו ממש כעת לעובדו ולאהבו, ואם כן כיצד יתכן שיתן הפוגה לנשמתו שה' מאמין ומצפה למעשיה הטובים, ואיש זה קרוב אל ה' בתמידיות ומשכנו במושב המלך.

חידוש הבריאה בכל רגע ורגע על ידי הספירות העליונות

מציאות חידוש העולם בכל רגע ורגע, נפעל בכח מה שהעולם הזה מתנהג על פי הנהגת העולמות העליונים, ולכן, כיון שהקב"ה במקומו משנה כסדר את מידות הנהגה של הספירות בכל רגע ורגע, על כן גם דרכי הנהגה בארץ יש להם חידוש בכל עת. זהו גם הטעם שאין כל העיתים שוות, שיש זמנים טובים ויש זמנים הנראים רע, לפי שגם במידות העליונות המשפיעים לתתא יש שינויים גדולים, שיש מהם שהם 'מידות משפיעות', שמהותם הענקה ונתינה ללא גבול ומעצור כמו מידת החסד, ויש כאלו שמהותם השפעה של צמצום ודין, שעוצרים את השפע הרב, ומגבילים אותו שיבוא באופן שהמקבלים יוכלו לשאת אותם ולא יהיו גדולים ממידותם.

לְסֵבֵר את שאמרנו שהעולם משנה עיתים ומחליף זמנים, נשתמש מקורות הימים של זמננו: שנים רבות היו בני אוקראינה יְשׁ וְיָבִים בביתם תחת גפנם על אדמתם בהשקט ובטח מבלי מחריד, ולא היה נראה שדבר זה עומד להשתנות, לפתע ללא כל סיבה עמוקה ונראית, נפתחה עליהם הרעה ותרועת מלחמה נשמעת שם בעוז מהצר הצורר אותם, ונשכח כל הטוב אשר היה שם עד הזמן ההוא. ואם נבוא לפרש בלשון הספירות העליונות את שינוי ימי השלוה לימי המלחמה - ייאמר, שהשי"ת מחייה ומהוה את עולמו הגשמי על ידי שמושך עליו אור מאחד מעשרת הספירות העליונות, ולפיכך, כשזרח בשמים ממעל דרך הנהגה

של חסדים טובים, אזי גם בארץ מתחת נשפע חסד, ולכן תבל ויושביה הניחו חרבם וקשתם והתהלכו בשלום והשקט במדינה. אבל כאשר לבש ה' עוז והתאזר בגבורה, אז גם האנשים אשר למטה השתנו להתהלך בגבורה, ולכן התחילו לעמוד על שלהם בדין ללא פשרה, ונגרר עליהם מצה ומריבה. וכן הוא בכל המידות, שהשפעתם כאן היא כפי מהות המידה לעילא, ולזה העולם הולך וסובב עם שינויים גדולים כסדר, משום שבכל רגע יש הארה חדשה בארץ כתוצאה משינוי המידה במרומים.

הנהגת שינוי המידות איננה רק בכלליות העולם - וכנתבאר, אלא גם בכל אדם ואדם הנקרא עולם קטן (תנ"י פרשת פקודי ג), שפעמים יש ואדם שרוי במצב של חסד ומשפיע לסובבים הודו כפליים לטוב, ואך רגע אחריו, יש והוא מתהפך להיות אזור בגבורה וכדו', וזהו גם מן הטעם האמור, שהקב"ה מוהוה את עולמו ויושביו בכל רגע על פי המידות העליונות שמשתנות מזמן לזמן, ולכן גם המושפע מתהפך כהרף עין, שפעמים הוא ב'חסד' כי כן היא המידה בשעה זו בשמים, ורגע אחריו יכול הוא להיות בפנים של כעס ו'גבורה', מחמת שינוי הזמנים והמידות לעילא. אלא שנקודה זו עצמה טעונה ביאור, מאי טעמא משנה הקב"ה את הנהגותיו תמידין כסדרן, כשרגע קט הוא רוצה ומתנהג באופן של השפעת חסדים, וברגע כמימריה לאחריו יש וההנהגה נפעלת על ידי גבורת מלחמה העומדת נגדה, וכתוצאה מזה העולם מתהפך בכל רגע מהכא להכא, ודבר הוא. ונשאלה מה' מענה לשון, שיהיו אמרנו מבוררים דיים, להסביר ולהאיר את מהות השינוי, ולילף מזה אורחות חיים לדידן, כיצד לפרש כל מקרה אם טוב ואם רע שהכל מיד ה' השכיל.

ג. שינוי הנהגות האדם אינו שינוי כללי, שהברואים כולם משתנים ברגע אחד מכאן לכאן, אלא שברגע אחד יש שינויים גם בין המקבלים, שכשם שבעולם יש מקום שמונפת שם חרב מלחמה, ובהאי שעתא ממש יש השקט ובטח במקום אחר, לפי שהשתלשלות המידות משתנים במקום, כמו כן הוא גם בין בני האדם, שבאותו פרק יש ואיש אחד זוכה לשפע של חסד להיות שמח וטוב לב, ואילו חברו מתהלך באותו

המידות הם דרכים שיש למצוא את התענוג שבהם ולמוסדם לגבוה

הנחת שאלתנו - עליו עמד כל הבנין היה, שהשי"ת פועל ומחיה בכל רגע את העולם על ידי המידות המשתנות כסדר, ולכך הוקשה לנו, מאי טעמא משנה הקב"ה את העיתים ומחליף להנהיג את העולם בכל רגע ורגע על פי מידה אחרת, ועתה נחזה ש'קושיא מעיקרא ליתא' על פי ביאור ענין התחלפות המידות ברובד עמוק מהנאמר.

דע, שאין התחלפות המידות - המשנים עולם ומלואו מטרה כשלעצמם, אלא הם דרכים כיצד לספק את רצונו העליון. כלומר, שינוי הזמנים אינו לפי שהשי"ת רוצה ב'חסד' ורגע לאחריו הוא מתחרט כביכול ורוצה 'גבורה' וכיוצא בזה - כפי שהובן עד הנה, רק שיש דבר הקיים מדור לדור ולנצח נצחים ואין בו שינוי כלל, והוא רצונו ית' להשיג 'תענוג' מבריותיו, רק שהאופן כיצד מעלים לפניו 'תענוג', הוא זה שמשנתה בכל פרטי מידה ומידה ['חסד', 'גבורה', 'תפארת' וכו'], כי לא ראי 'תענוג' העולה מ'חסד' כתענוג העולה מ'גבורה' וכך הלאה. ולכך יש שינויים בנהגת המידות לעילא, כי כדי שתהיה היכולת ביד האדם לתת להעלות תענוג מכל האופנים והמידות שישנם בעולם, חובה שיהיה שינוי גם לעילא, ואם ההנהגה היתה כסדר על פי מידה אחת, מהיכן היה עולה נחת רוח ותענוג מיתר מידות שלנו בחיי היום יום.. אם כן הוטב לנו, שאין השי"ת משנה את עיקר רצונו ממידה למידה והוא אחד שאינו נתון לשינוי, אלא שדרכי ההגעה אליו הם אלו החלוקים על פי עבודת המידות.

שעה ממש בעיצובו ובקושי מצד שה' משפיע לו בעין של דין. והכל הוא מטעם שהנהגת המידות משתנים לפרטי פרטים, בעולם ובשנה ובנפש כל אחד ואחד, שזה מושפע עתה ממקור החסדים והרחמים, ואילו האחר מונהג עתה בגבורות ה'.
ג. וזה לשון ה'אור המאיר' (רמזי שיר השיירים): 'כי באמת כל מעשיות ומקרה ופגעי הזמנים הקורות לאדם,

ה - משנה עתים ומחליף את הזמנים -

זמזה יתחזק כל איש ישראל בראותו שבאים עליו שינויים תכופים, שחלילה לו לחשוב שמטרתם לבלבלו ולהכשילו מדרך הישר, אלא אדרבה, מפני שהשי"ת מתאוה לתענוג ממנו מכל אופני המידות, על כן הוא מניח לפתחו הרבה דרכים ואופנים, כדי שיעלה מכולם את תענוגם ויגלה שאין כתענוג העליון של 'להתענג על ה"'. והם הם הדברים שאמרנו במאמר הקודם בביאור מידת היסוד שמהותו, לקיחת התענוג מכל מידה ומידה וכפיפתו לתענוג הגדול, ושעל כן קרויה מידה זו בשם 'כל' (זוהר הקדוש ח"ג רנה: ברע"מ), שבה מאחדים את כל פרטי המידות אשר בשמיא וארעא לתענוג אחד.

אחר שהמידות בטלים ומבוטלים ל'יסוד' - התענוג העליון, והאדם מתאוה רק להתקשר עם הקב"ה ולהתענג מזיו שכינתו כחתן וכלה המתקשרים לאחד מכח ביטול תענוגם אל תענוגו של האחר, באה 'מידת המלכות' - שבה מכניסים את התענוג האלוקי המוברר מכל המידות בפועל ממש לתוככי העולם הזה, וממליכים את שמו של הקב"ה

ואמר - 'הודו לה' (דברי הימים א' טז ח), הכתוב מזהיר ומצוה לבני ישראל להודות ולהלל אותו יתברך תמיד בלתי הפסק, ואם תאמר שהוא מן הנמנע שיוכל האדם אשר מעפר יסודו ומוכרח בצורכי הגשמיות לאכול ולשתות ושאר דברים להודות ולהלל תמיד בלי הפסק, כי הרבה מונעים יש לו לאדם המערבבים מחשבותיו מתערובות מחשבת חוץ מצרכותיו המרובים, ובלתי אפשר להיות תמיד בדביקות ובהתלהבות. על זה אמר 'קראו בשמו' - של הקב"ה, כלומר, עשה זאת ותנצל ממחשבות זרות, כל דבר הניסה אליך

אם יש בו מדעת קונו נותן דעתו לזה להבין ולהשכיל, בהאיך אנפין נתראה ונדמה אליו הבורא ברוך הוא באמצעות התלבשות מידותיו, לדעת איך לקרותו בשם משמותיו וכינויו הקדושים. וכשפועל אתו עמו חסדים נקרא א-ל, וכשפועל עמו רחמנות נקרא רחום, וכדומה שאר הכינויים והשמות שיוכל האדם להשיג מחשבתו הניכרת מתוך מעשיו. ובעשות ככה איש המשכיל, אז אין נגרע מעבודתו שום דבר בעולם, כי הכל שייך לעבודה זו התפלה לדעת איך להוציא שמות וכינויים מתוך פיו.

- שהוא מצוי בכל מקום קטן כגדול שזוהי שלימות המלוכה, ובכך מקרבים את שלימות הזיווג העליון בינו ית' ובין בני ישראל, שיתגלה ויתקיים לעתיד כשה' ימלוך לעולם ועד, והספירות יעמדו יחדיו על עומדם כראוי וכנכון.

עבודת ו' הספירות הראשונות בימי המעשה, ושלימות המלכות ביום השבת

משהתבאר בטוב טעם יסוד מוסד זה, ש'מידת היסוד' משמעותה איסוף וכפיפת כל תענוגי המידות אל התענוג הגדול מהם, ושעיקר עבודתנו בהאי עלמא הוא להכניס את 'יסוד' תענוג זה לתוך 'מלכות', לגלות בשפלות עומדנו שמלכותו בכל משלה. אמת מה נהדר לראות, שזוהי פנימיות עבודת ימי המעשה - ויום ו' המאסף את כולם וכוללם יחד, עם עבודת שבת מלכא קדישא. שבימי המעשה המכוונים כל יום כנגד ספירה אחרת (זוהר הקדוש ח"ג צב, ראה עוד ח"א רמז, ח"ב פט, אור ישר תיקון"ז ח"ג רמז, אוצרות חיים פרק ב ועוד), רצונו ית' מאיתנו שנברר את ה'תענוג' שבכל מידה ומידה לשם שמים. ובבוא יום השישי, מתקיים 'והיה ביום השישי והכינו' (שמות טז ה), שלוקחים את כל אשר פעלנו בימי המעשה ומסדרים מהם מנה יפה, פירוש, שבימי השבוע אנו עומדים בתוך ה'חסד' ה'גבורה' וכו' ומוצאים בהם תענוג רוחני, וביום ו' אנו מוספים ללקוט את כל תענוגי המידות שפעלנו, ומבררים עוד יותר, שתענוגי המידות אינם דברים נפרדים, תענוג של 'חסד' ותענוג של 'גבורה' וכו', אלא כוונת הכל הוא נקודה שאין בה שינוי והיא נקודת התענוג קודם שנתחלקה למידות, 'להתענג על ה'" שזה מהות מידת היסוד, מסירות

ד. וכמובא במאמר 'מבשרי אחזה אלוה', שעיקר עליית המלכות באה דווקא במקום שאין מכירים את המלך, ומתאמצים להמליכו משם. וקחנו משם.

תקרא בשמו של הקב"ה, לדעת איך נדמה הבורא אליך באמצעות זה הדבר, הכל בכדי לקרותו באחת משמותיו וכינויו לערך התלבשות הדבר הקרה לך וכאמור'.

מודעה שיש רק תענוג אחד בעולם, להכיר את מי שאמר והיה העולם. ואז במעורבי השמש - כשהשבת פורסת כנפיה עלינו ועל כל עמו ישראל, מאיר ומתגלה בחן, כיצד ממסירות נפשנו בבירור התענוג שבמידות בימות החול, 'נתעלה הקב"ה וישב על כסא כבודו', שהתיישרה ונתקנה מלכותו של הקב"ה כרצונו.

זכסדר הזה של 'מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת' (ע"ז ג), שימי המעשה מכינים ומעמידים את מלכות השבת כדקא יאות, כן היא גם עבודתנו עתה בימי שנותינו, קודם שיאיר ה'יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים' - לעתיד לבוא. שבכל ימות העולם עברנו במקומות רבים ובהנהגות שונים הן של 'חסד' והן של 'גבורה' וביררנו שם שיש תענוג אלוקי בתוכם, ואילו עתה באלף השנים האחרונות שבשית אלפי שנה של ימות העולם המכוונים כנגד ספירות ימי המעשה (ראה ר"ה לא), עלינו לעמול ולהעלות את התענוג שפעלנו בימות עולם מכל המידות בכללם ולהודיע כי אין אלו תענוגים שונים אלא תענוג אחד של 'ה' נגדך כל תאוותי, ואז בביאת השבת הגדול והקדוש בקרוב, יתגלה לעין כל, כיצד העלינו תענוג לה' וקדשנו שמו בעולם, אם בזמנים שהשי"ת התנהג עימנו ב'מידת החסד', וכן להבדיל בזמני צר ומצוק שה' בחר להוליכנו בגיא צלמוות ב'מידת הגבורה' וכיוצא בזה בכל המידות, וקרבתו בכך את זמן זה שהתיישרה מלכותו בעולם בתיקון השלם של הספירות העליונות, שיהיה שמו שלם והכסא שלם כרצונו מאז ומקדם.

יצרו של אדם כוחו רק ממה שהוא 'מתחדש בכל יום'

נמצא יוצא, שהתחדשות זו של 'המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית', היא פועל נפעל המוכרח מרצונו ית' להעלות לפניו 'תענוג' מכל המקומות הזמנים והאופנים, אבל היסוד - שהשי"ת רוצה תענוג מעמנו, אינו זו וקיים כמסמרות נטועים. ומשכך, נקוט האי כללא בידך, שכל דבר שהוא אלוקי בשורשו המורה על אמיתתו, לא יתכן בו שינוי בהתחלפות העיתים והתקופות, משום ש'אמת' שמשנים ומחדשים

אותה לפי הלך הזמן, הרי שהמציאות החדשה כבר שונה ממה שהיה קודם לכן, ונמצא שהיא 'שקר'. והוא שרבותינו נלחמו בחירוף נפש במתחדשים והליצו על דרכם את מטבע הלשון 'החדש אסור מן התורה' (ראה שו"ת חתם סופר או"ח סי' כח, קמח, קפא. יו"ד סי' יט. אהע"ז סי' סט, קל, ח"ב סי' כט), ולכן גם תקנות חז"ל שנתקנו מטעם שכבר עבר ובטל מן העולם, עדיין חובה עלינו לקיימם כמאז, כי התורה היא תורת אמת שאינה נתונה לשינויי נסיבות וזמנים, ולפיכך גם אם בטל הטעם, עדיין התקנה שהיא אמת איננה יכולה להשתנות. וזה סוד חותמו של הקב"ה אמת^ה (שבת נה), כי 'קושטא – האמת, 'קיימא' – ואין בה שינוי (שבת קד).

זזה מהות החילוק בין סיטרא דקדושה שהיסוד אינו משתנה בו לעולם, לבין היצר שיסודו לשקר, וכל הצעותיו להסית ולהדיח הם רק על ידי דברים מתחדשים, שמשכנע ששורש התענוג משתנה לפי העתים והשעות, ומפתה את הבריות חדשים לבקרים במאד^ע חדשה בבגדים וכל כיוצא בזה, כי לתענוגיו הרעים אין אחיזה באמת והם משתנים כל

אחר. אם כן האמת הוא אחד, וכן כל דבר שקר הוא הרבה והאמת הוא אחד.

ו. יסוד זה שהיצר אין כוחו בעצם, אלא מחיפוש התחדשות חולפת, מקורו מדברי המהר"ל (נתיבות עולם נתיב כח היצר פרק ב), ואלו הם דבריו בביאור דברי הגמרא (קידושין ל): 'יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום': 'לפיכך נחשב היצר הרע שהוא מתחדש על האדם בכל יום, כי אין לומר כי יש לו מציאות הראשון, כי אין מציאות אליו כי אין לרע מציאות. ולכך אמר כי הוא 'מתחדש בכל יום'. וכבר התבאר, כי הדבר שהוא בהתחדשות שלו הוא

ה. זה לשון המהר"ל (נתיבות עולם נתיב האמת פרק א): 'ודבר זה צריך ביאור, למה חותמו של הקב"ה אמת ולא שאר מידות משאר תוארים אשר יתוארו אל השי"ת. ויש לפרש כי לכך חותמו של הקב"ה אמת, מפני שהוא יתברך אחד ואין שני, ולפיכך חותמו של הקב"ה אמת, כי אין דבר שהוא אחד רק האמת הוא אחד, ואי אפשר שיהיה האמת שנים. שאם תשאל על האדם מה זה, הנה אם אתה אומר שהוא בהמה או חיה או עוף וכל הדברים אשר אתה אומר עליו, הכל הוא שקר, והם רבים עד שאין קץ ואין תכלית אל השקר, ואילו האמת הוא אחד שהרי הוא אדם ולא דבר

הזמן, ולכן כיון ש'שקרא לא קאי' (שבת שם), אז כשמתגלה מערומיו, אין לו אלא לבוא עם דבר מחודש שעדיין לא יצא שקרו בעולם" – וכפי שידוע לכל.

והוא שאמרו (קידושין ל): 'יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר (בראשית ו ה) 'רק רע כל היום' וכו', ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו'. שהאופן בו היצר לוכד את האדם ברשתו, הוא על ידי 'מתחדש בכל יום' בכל מיני מאדע"ס ותאוות ותשוקות חדשים, שבאמצעותם הוא מפתה את האדם כאילו שהם התענוג האמיתי, וכפי שרמזו רש"י בתיבות זהב שלו (שם ד"ה כל היום) את ראיית הגמרא מהכתוב 'רק רע כל היום': 'שכל שעות היום רעתו מתחדשת'. וכשאדם יודע סוד זה שאין כל חדש תחת השמש ומשכך כל ההתחדשות הם מן הסטרא

את עצמה, על מנת שלא תמצא חן בעיניו. ומהו הניוול, נחלקו חז"ל (יבמות מח). וכלשונם: "וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה" (דברים כא יב) רבי אליעזר אומר: תקוץ. רבי עקיבא אומר: תגדיל'. ולכאורה הוא מוקשה מתוכו, מהו דרך היצר שיש לעשות היפך מרצונו, האם דרכו לגדל שאז היפוכו הוא לקוץ, או להיפך, וכיצד יתכן לחלוק במציאות. אין זה אלא שהיצר משתנה ומתחדש כסדר, ולכן שני הדעות אמת ואלו ואלו דברי אלהים חיים, רק הכל תלוי בניוול, וכמו שידוע בתכשיטי הנשים מאדע"ס החשוכים משתנים בכל דור ודור, לכן אם יהיה דור שיהיה מנהגי הנשים לגדל הצפרנים ולצובען אז תקוץ, ואם יהיה מנהגם אז לקוץ תגדל כדי לנוולה.

יותר פועל באדם, ואילו היה היצר הרע כמו שהוא שאר דבר שנחשב מן האדם והיה לו מציאות, לא נקרא שהוא 'מתחדש עליו', כמו השמיעה והראיה שאלו דברים הן מן האדם לא נחשב שמתחדשים בכל יום, רק היצר הרע נחשב חדש אליו'.

ז. ראה לדברי המהר"ל (נתיבות עולם נתיב האמת פרק א): 'שכל אשר נמשך אחר האמת שראוי אליו הקיום, וכמו שאמרו חכמים (שבת קד.) 'קושטא קאי שקרא לא קאי', כי האמת ראוי אליו המציאות, והשקר ראוי אליו ההעדר'.

ה. בספר 'דעת שלום' (חלק א פרשת כי תצא) להרה"ק משאץ ז"ע, ביאר על פי יסוד זה את שנאמר בתורה גבי אשת יפת תואר, שעליה לנוול

אחרא, נקל לו להילחם ולהוכיח ליצר ששקר בפיו, במה שישוב לזקן וכסיל תשובה אחת אפיים: 'ראה בעיניך, כיצד לפני זמן מה, היית במחיצתי עם הנאה ותענוג שאמרת שהוא המובחר שבתענוגים, ואילו כעת יש בידיך תענוג אחר אשר לדעתך הוא גדול מקודמו, אין זה אלא שכל התענוגים אשר ברשותך בשקר יסודם ולכן הם מתחלפים, וגם מה שבידיך עתיד להיות כקודמיו, ובמענה זה יכול לדחות אותו ולזכות להידבק באמת העומדת לעד.

עומק הענין בניסיון יוסף ש'בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה ערבית'

ביסוד זה שהרוחני הוא נצחי - ו'זאת התורה לא תהא מוחלפת' כי אין בו שינוי בין עתים וזמנים, ואילו הגשמי הולך וסובב כל רגע בתאוה אחרת המורה ששקר יסודו. המקום בעזרנו להבין את שגילו חכמינו ז"ל (יומא לה) שאשת פוטיפר היתה עומדת לפני יוסף הצדיק ומשדלתו לשכב אצלה ולהיות עמה, על ידי ש'בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית, בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית'. ולכאורה קשה, לשם מה הביאה הגמרא את מעשי הרשעה הזאת כשביקשה לפתותו בעבירה, ולמאי נפקא מיניה.

ויש לומר, שיוסף הצדיק היה שרוי בניסיון קשה עד מאד, והוקשה לו, שמצד אחד ראה ברוחו הגדולה שהוא עתיד להיות בקשרי חיתון עם פוטיפרע [כי יוסף נשא את אסנת בת דינה שגדלה בבית פוטיפרע (פרקי דר"א פרק לה)], ויתכן שרצון ה' שישאנה לאשה. אך לצד אחר לא היה ספק בידו שהיא אסורה לו, ואלוקי ישראל שונא זימה ואסור לו לדור עמה בכפיפה אחת. וכיון שלא ידע מה עליו לעשות, הלך ושירש ומצא את יסוד זה שאמרנו, שאם אמת נכון הדבר שעליו לקחתה וזה רצון ה', הרי שהיה צריך להיות שפוטיפרע תעמוד לפניו בכל עת בפשטות וללא חידוש, כפי שנהגה רות בעת ביאתה אל בועז בגורן בחצות לילה על מנת שיפרוס כנפיו עליה, אבל מכך ש'בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית, בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו

יא - משנה עתים ומחליף את הזמנים -

שחרית', הבין יוסף, שמעשה זה הוא מהיצר המבקש להפילו, ולכן הריהו משנה את טעמיו ופיתוייו בכל יום ויום בלבוש אחר בבוקר ובערב, כדי להסיטו מן הדרך.

זנוכל לומר עוד, שכשהגיע יוסף למושכל זה שאין מציאות שהתענוג משתנה בוקר וערב ובוודאי היצר עומד לשטן לו, אזי לא רק שלבושי הרשעה לא היו אצלו פיתוי לרע, אלא אדרבה הוא ראה בכל בגד את ה' הקורא לו מתוכו ואומר לו: 'היטבת להבין, שרצון תענוג שמשתנה לעתים קרובים כל כך, מקורם מהיפך הקדושה, עתה קום עלה מזה והפוך את הבגדים הצואים הללו לבגדי כהן גדול, על ידי בירור נכון שבגדי שחרית ובגדי ערבית הם כולם מידות ואופנים כיצד להעלות תענוג לה' - שהוא דבר שאינו משתנה, ובכך להעלות לשמים תענוג מכל סוגי המידות והלבושים המתחדשים דבר יום ביומו'. וכיון שיוסף פטפט ביצרו ועמד בניסיונו פעמיים באהבה בכל יום, וגרם להעלות תענוג מכל שלל המידות, על כן זכה ליקר וגדולה שמידה זו של 'יסוד' נקראת לעולם על שמו (זוהר הקדוש ח"א רמז).

זזה פירוש הגמרא שהזכרנו 'יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו', שאין הכוונה רק כפשוטו שהשי"ת עוזר ומושיע לאדם לעמוד כנגד חידוש היצר, אלא ש'הקב"ה עוזרו' בכך שהוא פוקח לאדם את עיניו העיוורות ומאיר בקרבו את מהות השינוי בין התחדשות הרע שכוחו מורה שכולו שקר ולכן הוא מתחלף כסדר, לבין החידוש הטוב, שהוא ית' אינו משתנה כלל - כי הוא אמת וקיים לעד, אלא שה'חידושים' הם לבושים שנעשו מן המידות, על מנת שימצאו את התענוג שבהם ויעלו אותם לפניו.

הדרך המובחרת כיצד להתגבר על התחדשות היצר, היא ההתחדשות בעבודת ה' וההעמקה בדברי תורה, כי התחדשות האדם ברוחניות, היא לעומת התחדשות היצר, וכפי שכותב ה'שם משמואל' (פרשת מקץ שנת תרע"ב): 'ואמרו ז"ל (קידושין ל): 'יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום'. ועל כן, אם האדם אינו מתחדש בכל יום בחיות חדשה רק עושה

בקריירות ומצות אנשים מלומדה, בוודאי היצר הרע חזק ממנו, אבל כשהוא עושה בחיות חדשה, אז הקב"ה עוזרו נמי בכל יום בכוחות חדשים'.

אמנם גלוי וידוע לפני השי"ת, שרוב הבריות אינם מסוגלים להתחדש כראוי ולרדת לעומק הסוד שיש תענוג השוכן בתוך הטומאה הצריכה בירור לגבוה, ולכן הקב"ה מתחרט על היצר (קידושין ס"ט) כי רבים הם הנופלים ההולכים שובב אחר התחדשות יצרם, אך אם באיש משכיל עסקינן, עליו לדעת שה' אינו מתחרט על עשיית היצר כמי שאומר שהלוואי שלא היה בא לעולם, כי היצר נברא לטעם וסיבה שיתגברו עליו ועל ידו יתברר הטוב, ולא לשווא נאמר עליו (בראשית א לא) שהוא 'טוב

הרע, רק הוא מחויב לעשות פעולתו ולהדיחו, והאדם יתחזק וילחום כנגדו ויכבוש אותו, וזה תכלית בריאתו, כי לא בראו היוצר ברוך הוא באופן אחר, כי מאתו לא תצא הרעה, רק כמשל הזונה עם בן המלך הנזכר ב'זוהר הקדוש' (ח"ב קסג), וכתוב שם, כי אם ישמע בן המלך לזונה המסיתו במצות המלך וידבק בה, אין מזה נחת רוח להזונה, רק כשמתגבר בן המלך וגוער בה ודוחה אותה במהמורות לא תקום, אז מתעורר נחת רוח לאביו המלך ומשלם שכר לבנו וגם להזונה מיטיב בעבורו שעשתה רצונו להסיתו ולא יכלה לו, ונעשה נחת רוח להמלך. וכן הנמשל להיצר הרע, הגם שמפתה את האדם, מכל מקום אין חפצו ברשעים המקשיבים לקולו. ולכן אמרו (ב"ב טז.) 'יורד ומסית עולה ומקטרג'. אכן אז נעשה פעולתו באמת כשמפתה לאדם ולא יכול לו ונתעורר נחת רוח ליצרנו ואז גם היצר הרע לוקח

ט. וקח מעט מדברי הקודש ששח ה'מגיד מקאז'ניץ' זי"ע בספרו 'עבודת ישראל' (פרשת וישלח) מענין זה: 'ושמעתי אומרים בשם חכם אחד פירוש המדרש (ב"ר ע"א א) שאמר המלאך ליעקב: 'הגיע זמני לומר שירה'. וצריך ביאור, שמיום שנברא שרו של עשו לא הגיע זמנו לומר שירה עד היום שנלחם ביעקב. אמנם, הנה כל מלאך אינו אומר שירה וזמרה להבורא יתברך שמו רק על החסד שבראו לעשות רצונו יתברך, ולמשל מלאך מיכאל כשפועל רצונו יתברך שמו ומלמד זכות על ישראל ומגביר החסדים, אשר לזה התכלית נברא, אז אומר שירה וכן כל המלאכים. והנה שרו של עשו הוא הס"מ הוא היצר הרע הוא השטן שנברא להסית האדם ולהסירו מדעת יוצרו כי לכך נברא. אמנם, אף על גב שלכך נברא, אין חפץ המלאך הזה באמת שישמע האדם לקולו לעשות

יג - משנה עתים ומחליף את הזמנים -

מאד' (ב"ר ט ז), אלא שחרטת הבורא הוא הצינור לנסוך באדם כח להכניס גם ביצר חרטה על שבא להציע לו את סחורתו.

זיוסף הוא המשביר לכל ישראל הקרויים על שמו (תהלים עז טז) ומלמד, שלא להשגיח על חידושי העולם, ולתת תענוג לה' מכל מידה ולבוש, וכשאישי ישראל נותן את הדברים האלה על לבבו, אזי הוא אינו רואה שבאים עליו ניסיונות וקשיים ופותח לשאול 'מה ה' דורש מעמיו', אלא כל הסתר פנים דומה בעיניו כקול מאת ה' האומר לו: 'הא לך מידה ולבוש אחר, לעשות ממנו בגדי קודש לכבוד ולתפארת למלכו של עולם, המבקש תענוג מכל מידה ומידה', והוא חש כאילו ה' מדבר עמו כסדר מן השמים, בשפת עליון של שינויי הזמנים והמידות.

ומסתמא כשהיה בשעה זאת ראוי לרוח הקודש מסתמא לא היו הנשיקות חלילה במחשבה גשמיות, רק בדביקות בעולמות עליונים, ומי כמוהו קדוש ישראל. והנה כשנלחם עמו שרו של עשו, לא היתה האביקה בדרך פשוט כדרך שנלחמים בעלי מלחמות, רק בוודאי היתה המלחמה ברוחניות לבלבל מחשבתו של יעקב אבינו, מי יודע באיזה חקירות עצומות ורשתו אשר טמן. וזהו שכתוב 'זירא כי לא יכול לו', שאבינו יעקב התגבר בקדושתו נגדו עד שנגע בכף יריכו עיין ב'זוהר הקדוש' (ח"א קע) ותראה קצת מזה, לכן אחרי שראה הבריאה הנבחרת יעקב איש תם כי לא יכול לו, אמר 'שלחני כי עלה השחר' - והגיע זמני לומר שירה, שלכך נבראתי וברוך ה' שפעלתי פעולתי לכן אני חפץ לומר שירה'.

שכרו משלם בעבור שהוא גרם הנחת רוח וכו'.

ונחזור לענינינו, שהמלאך הנ"ל עדיין לא אמר שירה מיום שנברא, שלא היה אדם שכבשו לגמרי כמו יעקב אבינו שלימו דאבהן (זוהר הקדוש ח"א קג). שהיה בן שמונים וארבע שנים וגבור בגבורתו שהיה מעביר האבן מעל פי הבאר כמי שמעביר הפקק מעל הצלוחית, ואף על פי כן לא נתעורר בכוחו חלילה לשום תאוה רעה כמו שכתוב (בראשית מט ג) 'ראובן כוחי וראשית אוני' שנוולד מטיפה ראשונה (יבמות עו), וכתוב (שם כט יא) 'וישק יעקב לרחל', ואמרו (זו"ח שיר השירים) 'שבע נשיקות', ובודאי היו הנשיקות בקדושה גדולה ואיזה יחוד נפלא, וכמו שאמרו (ב"ר ע יב) על ענין 'זיבך' (בראשית כט יא) שראה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה.

ספירת דעת ויסוד עומדים יחדיו

בין בינה וראה, שלא במעשה אשת פוטיפר בלבד התהלך יוסף עם מחשבה וידיעה זו שהקושי המתחלף אינו אלא קול קורא מהשי"ת לקדשו, אלא גם בכל ימי חייו, הן בעת שאחיו שנאהו ולא יכלו דברו לשלום עד שמכרוהו ו'לעבד נמכר יוסף' בקצף ובזיון, וגם בהיותו במצרים אחר שכבר עמד בניסיון הגדול ושמו אותו בבור במקום אשר אסירי המלך שם, שלא עלה טינה בלבו כיצד ה' גומל לו רע אחר שעמד בניסיון, והשכיל להבין ששינוים אלו הם דיבורו השי"ת עמו - שמוליכו במקומות וניסיונות קשים, ומבקש ממנו שיפיק משם תענוג חדש. ולזאת גם כשכבר זכה לטוב בעומדו לפני פרעה, לא גבה ליבו לחשוב שהצלחתו נובעת מכוחו, וזכר שהקב"ה קורא לו עתה בלבוש של טוב ומטיב ורוצה שימסור גם את תענוג זה לגבוה, ולכן פתח את פיו ואמר 'האלהים יענה את שלום פרעה' (בראשית מא טז) שאין כה' אלהינו בכל מצב ומקום. והמשיך בזה גם ביום טוב - כשישב על כסא ממלכתו, וכמו ששלח לומר ליעקב אביו שלא ירא לרדת מצרים, כי 'שמני אלהים אדון לכל מצרים' (שם מה ט), שעשה את ה' אדון ומושל בכל מקום וגם בערוות הארץ.

עבודה זו של הכנסת ה' לכל מקום, שייכת גם כן ל'ספירת הדעת', לפי שמהות ה'דעת' היא ההתחברות והביטול המוחלט אל השני כמו שכתוב (בראשית ד א) 'והאדם ידע'*. ואכן ל'דעת' יש קשר בלתי נפרד עם

שאנכי שמתי את אלהים לאדון לכל מצרים."

יא. בענין זה האריך הרב זי"ע בעל התניא בספרו (ליקוטי אמרים פרק ג), ומפני עומק הדברים נציעה את דברי בעל ה'בני יששכר' זי"ע בספרו 'אגרא דפרקא' (אות קלב) הכותב ומפרש את דברי הרב בשפה ברורה ומובנת:

י. זה לשון הרה"ק מאלכסנדר זי"ע ב'ישמח ישראל' (פרשת ויגש אות ז):
 'דברי קדוש עליון הרה"ק מורנו הרב ישראל מרוז'ין זצללה"ה על הפסוק (בראשית מה ט) 'שמני אלהים לאדון', כי לכאורה איך יתכן שיוסף שלח בשורה טובה כזאת לאביו יעקב אבינו ע"ה כי נתמנה לאדון לכל מצרים. **אלא הפירוש הוא, 'שמני, כמו שם אני,**

'מידת היסוד', שכשהאדם מלא 'דעת' שהשי"ת מצוי בכל מקום ופעולה, ומוסר את כל התענוג ליסוד התענוג של להתענג מזיו השכינה, נמצא שהוא מחבר את ה' העליון עם מעשיו הגשמיים הנמוכים, ומוכיח שבכל מקום וזמן וכן בכל נפש בעולם יש דבר ה' המתחדש בכל רגע, ומוורה לאדם מה רצון ה' מעמו.

חטא אנשי סדום והלימוד מזה

על האמור נאה להוסיף, דיבורים נחמדים ששמעתי מהגאון רבי אליהו בער וואכטפויגל שליט"א, המאירים באור חדש את היסוד הנזכר על חובת האדם בעולמו, לידע שהשי"ת קורא לו בכל רגע ומבקש שיעבדנו כראוי.

התורה מאריכה לספר את השתלשלות הפיכת סדום וערי הכיכר לתל עולם של גפרית ומלח, כעונש גמול על חטאתם כי רבה. ברם, גם אחר מקרא שכתוב (בראשית יג יג) 'ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד', אין בידנו מה היה חטאם הראשון והגדול של אנשי סדום שהביא את

במחשבתו בהסכמה שלא ישקוט עד אשר יעשה הדבר הנרצה לו, הנה ההסכמה היא נקראת 'דעת', הוא לשון התקשרות מלשון 'ידע אדם' (בראשית ד כה) שמקשר הדבר במחשבתו, והוא התקשרות המחשבה עם המעשה, על כן הדעת הוא סוף המחשבה ותחילת המעשה, הנה כן מפורש הדבר ב'ספר התניא' שחיבר הגאון החסיד מורנו הרב שניאור זלמן זצ"ל (ליקוטי אמרים פרק ג). וראיתי רבים חולקים עליו בהבנת בחינת הדעת, אבל הדין עמו, כי כן מבואר הענין בספר לימודי אצילות.

'להבין בחינת מציאות ג' מוחין 'חכמה' 'בינה' ו'דעת' בשכל האדם, דמושכל ראשון שנופל בשכלו לעשות דבר מה, זה נקרא 'חכמה' [נוטריקון] 'כח - מה' שהוא רק מחשבה פשוטה בלי התפשטות עדיין באורך ורוחב איך ומה יעשה הדבר וכו'. ואחר כך כשמתבונן האיך ומה יעשה הדבר, זה נקרא 'בינה' - מבין דבר מתוך דבר וכו'. והנה אפילו יתבונן האדם בחכמתו ובינתו לעשות איזה דבר, אם יניח הדבר ממחשבתו לא תוגמר לו העשייה אשר גמר בדעתו, עד אשר יקשור הדבר

ה'גוררת' אחריו של חטאי סדום הקשים, עד שלבסוף בלע ה' ולא חמל, ואפילו אברהם אבינו לא הצליח לפעול עבורם להצילם ממות לחיים.

ואמר, דהנה סדום וכל סביבותיה היו המקום המובחר ביותר עלי אדמות, וכמו שהכתוב אומר (בראשית יג י) שלוט ראה את כל ככר הירדן 'כי כולה משקה' – שהיא משופעת בנחלי מים (רש"י ורמב"ן שם), 'כגן ה' כארץ מצרים' – שאדמתה טובה להוציא זרעים ואילנות טובים (רש"י שם מספרי פרשת עקב לח), וכן אמרו חז"ל שאנשי סדום היו שרויים ברוב טובה, מאין מחסור כל, וזה לשון הגמרא במסכת סנהדרין (קח). ובספרי (פרשת עקב מג): 'אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה, ומה כתיב בהם (איוב כח ה-ח) 'ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו אש מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל'. גם כשבאים לדבר מענייניה של סדום, לשונם של רבותינו (ב"ר מט ו) הוא 'שלוותה של סדום', הרי שהודגש לנו שאנשי סדום היו חיים ברוב שלווה וטובה.

ומישכן י"אמר, שחטאם הראשון והגדול של אנשי סדום היה, שהתהלכו בהרגשה, שמושג זה של אלהים השוכן בתחתונים שייך רק במקומות ומצבים אחרים בעולם,, אבל בסדום ש'כולה משקה' והגוף יכול ליהנות מרוב תענוג, ניתן לעשות שם ככל תאוות הגוף, ורק כשיוצאים ממקום התענוג זה לעבודת האדם, או אז צריך לדעת שיש מנהיג לעולם, ובמעשיהם אלו כאילו דיברו כלפי מעלה ואמרו: 'המתן לנו עד שניכנס ונעשה הנאותינו בסדום שכולה משקה ועינוג, ושם אין לה' מדרך כף רגל כביכול, ורק כשנצא מכאן לאחר זמן אז נפנה אליך', ולא האמינו, כי כל שינוי המקומות והמצבים הם מידות שה' שרוי בתוכם ודובר אל האדם לזכור ממנו ולהעלות לו תענוג משם, ואי אפשר לדחותו ולומר לו אינני רוצה לתת כעת תענוג לשמים.

על כן י"אמר, שלכך האריכה התורה לספר את רעת סדום, לפי שכל הנכתב בתורה יש לו שייכות לכל נפש מישראל, ובאו ללמדנו, שפעמים נופל על האדם חולשת הדעת, שבשעת לימודו ותפילתו ה'

לנגד עיניו, אולם כשהוא נפנה לעסקיו, הריהו מתנהג כמי שמטיח ואומר: 'רבונו של עולם, אחר שהשלמתי את לחם חוקי הרוחני והייתי עמך, כעת נפנה אני לעיסוקי', ואינו מבין שמעשיו הם 'מעשה שלווה של סדום', לפי שה' מתהלך עמו היכן שהוא מצוי, ורוצה שיקדש את שמו גם בהארת המידה שמזריחה בעת שהוא עובד לפרנסתו.

אם כן איפה נבין אזהרתו של משה עבד ה' בערוב ימיו אל כל ישראל, שההולך בדרך עיקש של 'שורש פורה ראש ולענה', וחושב מחשבות של 'שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך', 'לא יאבה סלוח לו' וכו', וסופו יהיה 'גפרית ומלח שרפה כל ארצה וכו' כמהפכת סדום ועמורה אדמה וצבויים אשר הפך ה' באפו ובחמתו'. כי ההולך בשלוות הדעת ואומר 'שלום יהיה לי', וחושב שעתה הוא זמן מנוחה מלעבוד את ה' ואינו מאמין שה' מחדש עתה את עולמו לפי שהוא משתוקק לתענוג ממנו, הריהו עושה מעשה סדום שגם חטאו וחשבו שמותר לעשות במקומם, ככל העולה על רוחם, ומבזה את ה' בביזוי שאין למעלה הימנו.

משל נוקב למה דומה אותו שדוחה מלהתחבר עם ה' בכל דגע

משלך משל למה דומה איש הדוחה את קרבת ה' לפרקים, ואינו מאמין שה' קורא לו ורוצה להתחבר עמו בכל זמן ועידן, לחתן וכלה שעמדו תחת חופתם בקול בוכים וברגש חיתונים לקראת השלמת קנין הנישואין כדת משה וישראל. לפתע קמה הכלה ובקשה כסא לישב והוציאה מתחת חפת חלוקה 'כתב עת' [צייטונג, עיתון] והתחילה לעיין ולהסתכל בנכתב שם בעוד שהחתן עומד על ידה עם טבעת הנישואין בידו. כראות הסובבים את פרי הבאושים של הכלה, ניגשו אליהו מהרה ונזפו בפניה על מעשיה הבלתי נאותים, ועל ההיזק שיגרם לה מבעלה העתידי. ותען להן: חלילה לכם לחשוב כי איננו רוצה להינשא לחתן פאר זה, וראו אתם כי הגעתי עד הלום, רק שכעת יש לי דבר חשוב עד מאד שאני מוכרחת לעיין בו, וכשאתפנה מזה אבוא אליו להתקשר יחדיו'. פשיטא ואין צריך לומר, שהחתן עומד ובוש מכלתו וחמתו בוערת בו,

וככל הנראה מעשה הנישואין אלו יתבטל גם לאחר זמן, וטעמו עמו, שאם יש לכלה תענוג גדול ממנו ומרצונו לבוא אליה ולהיות עמה, סימן ברור הוא שאין לה ידיעה והבנה מהי המשמעות של חופת קידושין ונישואין, וממילא הכל בטל ומבוטל וכאילו לא היה.

והנמשל מובן מעצמו ונפרשו רק לטובת הביאור, השי"ת חומד ומשתוקק להזדווג יחד עם כנסת ישראל - כלה קרויה בנעימה, ואופן החיבור בין הדבקים הוא, על ידי שאנו מכירים וממליכים את מציאותו בכל דבר הנפעל בעולם. וכשבא איש ישראל ואומר: 'רצוני להיות אחד באחד עם הקב"ה בזיווג שלם, אבל עתה יש בליבי תשוקה לדבר אחר ורצוני לדחות את הקשר לזמן מאוחר יותר', הרי זה דומה לאותה כלה בזויה הדוחה את תענוג החתן, שקשה עד בלתי יתכן שהחתן ירצה להינשא עמה, אחר שהתבייש ולמד על בשרו שהמדוברת אינה נאמנת ורוצה בטובתו.

כשראה יעקב את כתובת יוסף הצדיק, פתח ואמר 'האלהים הרועה אותי מעודי ועד היום הזה'

'ואלה תולדות יעקב יוסף' (בראשית לו א), מידתו והנהגתו של יוסף - לגלות שכל הנסבב בעולם אם חסד ואם גבורה, עשויים באמת ובישר ובכוונה תחילה, אחוזים וקשורים עד מאד יחד עם מידתו של יעקב אביו - 'מידת התפארת' (זוהר הקדוש ח"א קג). הקרויה גם אמת (שם ח"ב רעו), וכפי שנייתי ונחזי.

ימי חייו של יעקב אבינו היו רצופים בקושי וצרות עד בלי די, וכפי שהגיד הוא בעצמו שימיו היו מעטים ורעים (בראשית מז ט) ולא ישב בשלווה מימיו (ראה ב"ר פד ג), אמנם למרות שתכפוהו צרותיו, התחזק יעקב תמיד בה' אלהיו וידע שטובא גניז ביה. אך עדיין מעשה אחד עמד לנגד עינו ולא נתן לו מנוח היכן טובתו. והוא, כיצד יתכן שדווקא הוא שכוחו וראשית אונו היו בקדושה ובטהרה (במזות עו), קרה אותו כהנה שדינה נפגמה בקשרי חיתון עם בן נכר וילדה בת. וכל כמה שהיה יעקב מתבונן

יט - משנה עתים ומחליף את הזמנים -

ומעיין מה רצה ה' במעשה זה והיכן טובת התוצאה שלה לא מצא מרגוע לרוחו.

מספר הכתוב (בראשית פרק מוח) שביומו האחרון של יעקב הוגד ליוסף שאביו חולה ו'יקח את שני נערי עמו את מנשה ואת אפרים' - שיתברכו ממנו בטרם ימות. כראות יעקב את בני יוסף פתח ושאל 'מי אלה' - שאינם ראויים לברכה (רש"י שם מוח ח ד"ה מי אלה). 'ויאמר יוסף אל אביו: בני הם אשר נתן לי אלהים בזה'. ופירשו רז"ל (מסכת כלה רבתי פרק ג הט"ו), שיוסף הצדיק הראה ליעקב שטר כתובה, ושנישואיו נעשו כדת של תורה. ואז ניאות יעקב אבינו לברכם ויאמר 'קחם נא אלי ואברכם', וברך את יוסף ואותם בברכות הקיימים עד היום: 'האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו אברהם ויצחק האלוהים הרועה אתי מעודי עד היום הזה, המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ'.

וייאמר, שגם ביומו האחרון עלי אדמות כשנר אלהים טרם יכבה, עדיין עמד יעקב אבינו בתמיהתו הראשונה, מדוע נעשתה תועבת דינה בישראל. אולם משראה את שטר כתובתו של יוסף, הוברר לו הכל, ואמר 'האלהים הרועה אותי מעודי ועד היום הזה' שה' רועה אותו מעודו וכפי שנודע לו ביום הזה וגם במעשה דינה היה לטובה.

וזה, כי הודיעו לנו חז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק לח, תרגום יונתן בראשית מט כב) ששבטי י-ה בקשו להרוג את אסנת בתה של דינה כדי לנקות את הנבלה שנעשתה בישראל, אלא שבא מיכאל המלאך והורידה למצרים אל ביתו של פוטיפר סריס פרעה עם ציץ זהב שכתב לה יעקב אבינו לשמירה. וכשהיה יוסף הצדיק הולך וסובב את כל ארץ מצרים ביום הכתרתו, עמדו נערות מצרים על החומות ובקשו להביט בחינו וביופיו של יוסף, אך יוסף הצדיק שהיה עמודו של עולם, שמר את עצמו בקדושה ולא רמו עיניו להסתכל בהם אף על שזרקו עליו אוצרות זהב שיגביה את עיניו. באותה שעה עמדה אסנת בצידי הדרכים ולקחה את טס הזהב

שהיה עליה וזרקה למרגלותיו. כשראה יוסף את כתב אביו, ידע שנערה זו היא בת ישראל ונשאה וילדה לו את מנשה ואת אפרים.

זמבל המובא נאמר, שכשראה יעקב אבינו את שטר כתובתו של יוסף הצדיק שם נכתב שנשא את אסנת בת דינה, זכה לראות בעיניו את שנסתר ממנו בכל ימי חייו, כיצד הקב"ה מנהג עולמו באמת לאמיתה ואף על פי שהיה נדמה לו שה' מוליכו בגבורות כמו במעשה דינה, נתוודע לו עכשיו ששבייתה ולידת בתה היו בעצה עמוקה, כדי שאסנת תרד למצרים ויוסף יוכל למצוא את זיווגו הראוי ולהקים את מנשה ואפרים שמשיח בן יוסף עתיד לצאת מחלציהם, שאילולי שאירע את שאירע, מהיכן היה מוצא יוסף אשה בערות הארץ, כך, שמעשה זה על אף שתחילתו מצער, סופו ישגה מאד. וזה שאמר 'האלהים הרועה אותי מעודי ועד היום', שהודה לה' שהחלפת המידות בחסד וגבורה, הוא באמת ובכוונת מסבב, ויש רצון ה' בכל אלו.

זמעשה אבות סימן הם לבנים, שגם עלינו לדעת שנסתרות דרכי ה' מדוע העולם מתנהג בגבורות ובחסדים ומשתנים מעת לעת, אבל יבוא יום שיוודע שהכל לטובה, וחובתנו לתת גדולה ליוצר בראשית גם כשעדיין דבר זה אינו מבורר ולהעלות משם תענוג לא-ל עליון. יעזור השי"ת שנזכה לעובדו בכל שינויי העיתים והזמנים ולהעלות לפניו תענוג, ולדעת שהאלהים רועה אותנו מעודנו ועד היום הזה.

זכור עולם יהיה צדיק

הגליון הלז נתנדב לזכרו ולעילוי נשמתו הטהורה של

רב האי גאון וצדיק המפורסם בתורתו ובחסידותו שר התורה מנודה
הטהורה ומגדולי עמודי ההוראה, זקן ויושב בישיבה אשר העמיד תל-
מידים לאלפים לשם ולתפארת פה מפיך מדגליות אשר דבריו, הבאים
מעומק לבבו הטהור נכנס ללב השומעים לעורר בני ישראל לאביהן
שבשמים

חותן המלך יבלחט"א ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בקש"ת מרן חיים מאיר הלוי זצוק"ל

בן מרן רבינו שמואל זצוק"ל

וזאזנער

גאב"ד זכרון מאיר ב"ב - וראש ישיבת חכמי לובלין

בעל מחשבת הלוי

עלה בסעדה השמימה יום כ"ה שבט תשפ"א

זכותו הגדול יעמוד לימין חתנו הגדול מרן רבינו שליט"א וכל המשפחה הרוממה,
זמה כאן עמד ומשמש אף שם יעמוד וישמש ויעתיד בעד מרן מאוד עינינו עטרת
ראשינו שליט"א שיוכה לרפואה שלמה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ויתחדש כנשור
נעוריו ועוד רבות בשנים נזכה להתבשם מאורו הבהיר לשמוע לקח טוב מפיו מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא, ועל מי מנוחות ינחנו להדריכנו במסילה העולה בית
אל, עדי נזכה בקרבן לאורו של מלך המשיח וליום שכולו שבת במהרה בימינו אמן